

Lönner, A.: Die actio pro socio im Recht der Kapital- und Personengesellschaften

Frankfurt am Main: Peter Lang, 2011. 298 s. ISBN 978-3-631-62010-6

Radek Ruban*

V tuzemsku dlouhodobě přehlíženému a opomíjenému instrumentu korporátního práva, který společníkům, resp. akcionářům umožňuje žalovat jménem společnosti její vlastní statutární orgán o náhradu škody,¹ začíná povolna svítat na lepší časy. Tzv. *derivativní žaloby* začínají být v právní praxi pomalu, ale jistě užívaným nástrojem² a ruku v ruce s tím se stávají též předmětem diskusí a bližších analýz doktríny.³ Z těchto důvodů si

* Radek Ruban, doktorand Katedry obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

¹ De lege lata viz ust. §§ 82a, 131a, 182 odst. 1 písm. c) ObchZ, resp. ust. §§ 108, 157 a násl. a 371 a násl. ZOK.

² Srov. např.: 1) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002. 2) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008. 3) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3663/2008. 4) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3526/2007, uveřejněný pod č. 82/2010 Sběrky soudních rozhodnutí a stanovisek. 5) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3835/2011.

³ Srov. např.: 1) Lasák, J. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*. 2010, roč. 2, č. 3. s. 74–81. 2) Lasák, J. Takhle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využívání derivativních žalob. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 3. s. 77–80. 3) Dědič, J. Společnická žaloba. In Správa obchodních korporací v rekodifikačních a evropských konotacích. Praha: EPRAVO.CZ, a.s., 2012. s. 28–36. 4) Havel, B. Postřehy k odvozené (reflexní) škodě na podílu v korporaci ve světle

čtenáře dovoluji upozornit na publikaci *Andreas Lönnera* nazvanou *Die actio pro socio im Recht der Kapital- und Personengesellschaften*, tedy *Actio pro socio v právu kapitálových a osobních společností*, vydanou v roce 2011 ve Frankfurtu nad Mohanem u mezinárodního nakladatelství *Peter Lang*.

V prvé řadě se v samotném úvodu sluší zdůraznit, že publikace je cizojazyčná, psána toliko v němčině. V řadě druhé je pak pravděpodobně na místě uvést několik slov k tomu, proč prostřednictvím této anotace upozorňuji na německy psaný text a proč tak činím u publikace bez mála dva roky staré.

Jak jsem již o několik řádků výše naznačil, přestože byl institut tzv. *derivativních žalob* kodifikován již před sedmnácti lety, zůstával po dlouhou dobu stranou zájmu odborné veřejnosti. V právní praxi se *actio pro socio* (ve smyslu žalob společností zastoupených společníky, resp. akcionáři proti členům statutárních orgánů téže společnosti) *de facto* nevyužívaly a teoretická pojednání (ať již v podobě časopiseckých statí, či odborné literatury) se omezovala na nejnútnejší minimum, tj. zpravidla pouze na konstatování, že tento instrument existuje a že je součástí naší právní úpravy.⁴ Byť nelze hovořit

nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 7–8. s. 207–209.

⁴ Viz namátkou např.: 1) Štenglová, I. § 131a. In Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 456. 2) Pokorná, J. § 131a. In Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol. *Obchodní*

o „skokové změně“ ve vnímání, hojnosti či efektivitě využívání *derivativních žalob*, je na místě konstatovat, že trend takřka absolutního přehlížení *odvozených nároků* se začíná pozvolna měnit. Sama podstata *derivativních žalob* je přitom značně komplikovaná a naplno obnažuje celou sadu palčivých témat korporátního práva, které – nemá-li být tento institut pouhým solipsistickým konceptem či logickou hřítkou akademiků – je nutné relevantně a odpovědně vyřešit.

Z tohoto důvodu si tedy čtenáře dovoluji upozornit na publikaci zahraniční, která dané téma v mezích právní úpravy Spolkové republiky Německo komplexně mapuje. Jsem totiž toho názoru, že právě *komparativní metoda výkladu práva* může vhodné nastavení *derivativních žalob* urychlit a může napomoci tomu, aby se tuzemská nauka vyvarovala přešlapů a slepých uliček, které již zahraniční právní kultury absolvovaly, tedy tomu, aby českou doktrínou nebylo (znovu)objevováno v zahraničí již delší dobu objevené. Mám pak za to, že časová prodleva mezi vydáním anotované publikace a otištěním tohoto textu je pro tuzemskou odbornou veřejnost zanedbatelná, neboť jsem nezaznamenal, že by si česká právní věda publikace A. Lönnera byt' sebe-menším způsobem povšimla.

Již však k autorovi a knize samotné: Dr. Andreas Lönner je autorem několika odborných textů.⁵ V současné době působí jako advokát v Hamburku. V roce 2003 vystudoval Právnickou fakultu *Ludwig-Maximilians-Universität München* a od roku 2008 působil jako vědecký pracovník na katedře občanského, obchodního a hospodářského práva na *Universität Göttingen*.⁶ Odtud také anotovaný text *Die actio pro socio im Recht der Kapital- und Personengesellschaften*, který vznikl původně jako dizertační práce A. Lönnera a který v knižní podobě odráží stav německé právní úpravy k červnu roku 2011.

Publikace je po obsahové stránce velmi solidním vstupem pro hlubší (parciální) zkoumání institutu *deri-*

vativních žalob. A. Lönner jejím prostřednictvím otevírá nejpálčivější z problematických otázek, které v souvislosti s *actio pro socio* v německé právní nauce vyvstaly a které ze samé povahy tohoto institutu musí být dříve či později řešeny rovněž tuzemskou právní vědou.

(i) Kniha je v úvodu opatřena vstupní kapitolou, která i nezavěšenému čtenáři přináší nenásilnou formou informaci o elementární podstatě *derivativních žalob*. (ii) Následuje část textu, která základy problematiky již v poněkud sofistikovanější formě usazuje do rámce právní úpravy Spolkové republiky Německo a objasňuje základní koncepty *odvozených nároků*. (iii) Třetí kapitola komplexně řeší otázku subsidiarity *derivativních žalob*. (iv) Následuje partie věnovaná procesněprávním aspektům. (v) Pátá kapitola knihy je určena úvahám o rozšíření oblasti použití *odvozených nároků* a konečně (vi) v kapitole šesté se autor zabývá vazbami *actio pro socio* na tzv. *relfexní škodu*. (vii) Celá kniha je přirozeně uzavřena částí textu, jež zkoumanou problematiku shrnuje.

S ohledem na dříve deklarovanou absenci tuzemské literatury je možné bez větší nadsázky konstatovat, že anotovaná publikace je pro české právní prostředí inspirativní *de facto* ve všech svých aspektech, resp. všemi zkoumanými dílčími tématy. Vyzdvihnout si přesto (či snad právě proto) dovoluji Lönnerovu analýzu procesních otázek, zejména pak modelu dvoustupňového řízení u akciových společností (ust. § 148 AKTG) a jeho následný závěr, že tento model nevytváří žádný specifický komplex pravidel „*akcionářských derivativních žalob*“, nýbrž že jsou tato pravidla principiálně aplikovatelná též na koncerny, resp. společnosti s ručením omezeným a společnosti osobní. Neméně zajímavá se pak z mého pohledu jeví část věnovaná výjimkám z principu *subsidiarity odvozených nároků*, ve které A. Lönner specifikuje okolnosti za nichž je odvozená povaha *derivativních nároků* prolomena.

Po stránce formální lze uvést, že struktura textu je do značné míry rigidní (autor pro každý dílčí celek striktně kopíruje tentýž vzor výstavby kapitol). To je však elementem, který s ohledem na původ rukopisu coby kvalifikační práce není nijak překvapivý a který pro čtenáře v zásadě nepůsobí rušivě. Původní povaha textu je po mém soudu naopak čtenářsky přínosná, neboť kniha je – jak je pro odbornou literaturu německy mluvících zemí konec konců příznačné – doslova „*prošpikována*“ odkazy na nejrůznější doktrinární či judikaturní zdroje dotýkající se zkoumané problematiky a působí tak v širším slova smyslu jako ucelený zdroj relevantních informací.

Celkově posuzováno lze publikaci *Die actio pro socio im Recht der Kapital- und Personengesellschaften* Andrease Lönnera označit za monografii shrnující dosavadní závěry německé jurisprudence stran *derivativních žalob* do uceleného kompaktu. Kniha však nemá povahu pouhého kompilátu, naopak je v mnoha smě-

zákoník: komentář. I. díl, (§ 1 až 220). Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2009. s. 613–613.

⁵ Viz např.: 1) Kocher, D., Lönner, A. Erhöhte Diversity-Anforderungen des Corporate Governance Kodex 2010. *Corporate Compliance Zeitschrift*. 2010, roč. 3, č. 5. s. 183 a násl. 2) Kocher, D., Lönner, A. Unterstützung von Aufsichtsratsmitgliedern bei Aus- und Fortbildungsmaßnahmen. *Zeitschrift für Corporate Governance*. 2010, roč. 5, č. 6. s. 273 a násl. 3) Kocher, D., Lönner, A. Anfechtungsrisiken durch die Briefwahlempfehlung des DCGK? *Betriebs-Berater Newsletter*. 2011, č. 15. s. 907 a násl.

⁶ 1) *Die actio pro socio im Recht der Kapital- und Personengesellschaften – Startseite* – Peter Lang Verlagsgruppe [online]. Peter Lang, © 2010 [cit. 26. 8. 2013]. Dostupné z: <<http://www.peterlang.com/index.cfm?event=cmp.ccc.seitenstruktur.detailseiten&seitentyp=produkt&pk=62377&concordid=262010>> 2) Latham & Watkins LLP – Global Directory - Andreas Lönner [online]. Latham & Watkins, © 2013 [cit. 26. 8. 2013]. Dostupné z: <<http://www.lw.com/people/AndreasL-nner>>

rech inovativní, když jinými autory dříve řečené novými úvahami rozšiřuje. A. Lönner sice nezachycuje veškeré aspekty *odvozených nároků* (poněkud upozaděny jsou kupříkladu ekonomické souvislosti), přesto však jde o dílo svým obsahem objemné; zpracovávající základní otázky zkoumané problematiky v jejich plné šíři.

Vzhledem ke kvalitám publikace, blízkosti právního uvažování právních nauk německy mluvících zemí

a nauky české, jakož i vzhledem k absenci tématicky obdobně laděné monografie, ba dokonce úplnějšího prozkoumání této oblasti časopiseckou či komentovanou literaturou v tuzemské právní nauce, mi pak v nekladnějším slova smyslu nezbyvá, než anotovanou publikaci tuzemským komercialistům upřímně doporučit.